

แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร
ตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์
Processing to The Musical Arranging of His Majesty the King Bhumibol
Adulyadej According by The Regularity's Thai Royal Department
of the Secretary General.

บพิตร เค้าหัน¹
Bopit Khawhan¹

Received : 22 เม.ย. 2561
Revised : 31 ส.ค. 2561
Accepted : 31 ส.ค. 2561

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งนำเสนอแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ตามระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ และศึกษาวิเคราะห์ผลงานการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในระเบียบกรมราชเลขาธิการในพระองค์และวิธีการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้อง

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เพื่อเผยแพร่ไม่ว่าจะในเชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ตามต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาธิการในพระองค์ก่อนทุกครั้ง การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นให้องค์หนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชพิมพ์ครั้งที่ 3 โดยให้รักษาทำนอง คำร้อง และคอร์ด อย่างเคร่งครัด ส่วนจังหวะ รูปแบบดนตรี โครงสร้างบทเพลงท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่น ท่อนวงดนตรีบรรเลง ท่อนบรรเลงเดี่ยวและการอิมโพรไวเซชั่น ท่อนจบ เคาท์เตอร์เมโลดี การเขียนแนวพื้นหลังนั้นสามารถสร้างสรรค์ได้ตามความเหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถนำเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีพื้นบ้านสามารถมาผสมผสานกับเครื่องดนตรีสากลได้แต่ควรเทียบเสียงให้กลมกลืนกับเครื่องดนตรีตะวันตก

คำสำคัญ : บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ การเรียบเรียงเสียงประสาน กรมราชเลขาธิการในพระองค์

¹ อาจารย์ประจำสาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด อีเมล: ner.mused2525@gmail.com

¹ Lecture in Department of Music Education Faculty of Education, Roi – Et Rajabhat University. ,
Email: ner.mused2525@gmail.com

Abstract

This article presents guidelines for the process of musical arrangement of the songs of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej according to the regulations of the Royal Thai Department of the Secretary General through interviews with experts who specialize in such arrangements. Analyzing the arrangements of King Bhumibol's songs creates knowledge and understanding of the regulations of the Royal Thai Department of the Secretary General and the correct methods of how to arrange King Bhumibol's songs.

Anyone wishing to arrange the songs of King Bhumibol for publication, whether for commercial purposes or otherwise, must receive permission from the Royal Thai Department of the Secretary General. Such arrangements must be based on the official versions found in the book "The Music Compositions of His Majesty King Bhumibol Adulyadej 3rd edition" and the correct melody, lyrics and chords must be strictly preserved. However, rhythm, musical styles and musical forms such as introduction, interlude, band instrumental and improvisation, ending, countermelody and background can be creatively adapted as appropriate. Also, Thai classical instruments and folk instruments can be combined with Western instruments but the tuning should conform to the Western tuning.

Keywords : Music Composition of His Majesty, Arranging, Thai Royal Department of the Secretary General.

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ทรงมีพระอัจฉริยภาพในหลายด้านโดยเฉพาะด้านดนตรีซึ่งได้รับการศึกษาด้านดนตรีตั้งแต่ทรงพระเยาว์ มีพระอัจฉริยภาพในการทรงเครื่องดนตรีได้หลายชนิด อาทิ อัลโตแซกโซโฟน คลาริเน็ต ทรัมเปต เป็นต้น นอกจากพระอัจฉริยภาพในการทรงบรรเลงเครื่องดนตรีแล้ว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ยังทรงศึกษาพื้นฐานดนตรีคลาสสิกทั้งในด้านปฏิบัติและทฤษฎีดนตรี จนกระทั่งสนพระทัยในดนตรีแจ๊ส โดยเริ่มจากการทรงแซกโซโฟนสอดแทรกไปพร้อมกับแผ่นเสียงของศิลปินดนตรีแจ๊สที่มีชื่อเสียง (ภาธร ศรีกรานนท์, 2559 : 1) จนกระทั่งมีความสนพระทัยในการพระราชนิพนธ์ดนตรี ทรงเริ่มพระราชนิพนธ์เมื่อมีพระชนมพรรษา 18 พรรษา ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลง "แสงเทียน" เป็นเพลงแรก ในปีพุทธศักราช 2489 จนถึงปัจจุบันทรงพระราชนิพนธ์ไว้ 48 เพลง ทุกเพลงล้วนมีความไพเราะ ประทับใจผู้ฟัง สอดคล้องกับเนื้อร้องที่มีคติเตือนใจ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย ในยามบ้านเมืองไม่สงบก็พระราชทานเพลงปลุกใจเพื่อเป็นกำลังใจแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติ มิให้เกิดความท้อถอยในการทำความดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ต่อตนเองและต่อสังคม (สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ, 2544 : 4)

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรนั้น มีความหลากหลายด้านลีลาเพลง ทั้งลีลาแบบดนตรีแจ๊ส ดนตรีคลาสสิก เป็นต้น (แมนรัตน์ ศรีกรานนท์, 2544 : 46)

ได้รับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและแพร่หลายไปยังหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศ ออกบรรเลงในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ได้มีการนำไปขับร้องและบรรเลงในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ วงบิกแบนด์แจ๊ส วงขับร้องประสานเสียง วงออร์เคสตรา วงโยธวาทิต เป็นต้น นอกจากนี้บทเพลงพระราชนิพนธ์ ยังได้มีการนำไปใช้ในการประกวดขับร้องและบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ มาโดยตลอด อย่างไรก็ตามบทเพลงพระราชนิพนธ์ นั้น เป็นบทเพลงที่ทรงคุณค่ามีเอกลักษณ์เฉพาะของทำนอง จังหวะและเสียงประสาน (Harmony) ซึ่งต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำไปเรียบเรียงเสียงประสานและนำไปบรรเลง เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสม อันเป็นการเทิดพระเกียรติและเป็นการสมพระเกียรติในพระอัจฉริยภาพทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

อย่างไรก็ตามพบว่าในปัจจุบันนี้มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ไปบรรเลงโดยขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้สื่อความหมายทางดนตรีและเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนจากต้นฉบับที่ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ก่อให้เกิดความสับสน เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับความถูกต้องเหมาะสมในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้องและบรรเลง แม้จะมีการเผยแพร่เอกสารต้นฉบับแล้วก็ตามแต่ยังคงเกิดความสับสนเกี่ยวกับแนวทางในการเรียบเรียงเสียงประสาน การขับร้องและบรรเลงที่เหมาะสม (ทิศา โพธิเวส, 2560 : สัมภาษณ์)

บทความฉบับนี้มุ่งนำเสนอเนื้อหาขั้นตอนในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่ถูกต้องตามระเบียบของกรมราชเลขาการในพระองค์ เพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแนวทางในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ ที่ถูกต้องให้แก่ครู อาจารย์ นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งเป็นการน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และพระอัจฉริยภาพทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

การนำบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ และศึกษาแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่ถูกต้อง ตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ศึกษา

1.1 ทำการศึกษาระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์

1.2 ทำการศึกษาแนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังต่อไปนี้

1.2.1 เนื้อหาองค์ประกอบทางดนตรี ได้แก่ 1) ทำนองเพลง (Melody) 2) จังหวะ (Rhythmic) 3) คอร์ดและเสียงประสาน (Harmony) 4) รูปแบบทางดนตรี (Styles) 5) โครงสร้างบทเพลง (Forms)

1.2.2 การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน (Solo and Improvisation) ในการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

1.2.3 การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ โดยใช้เครื่องดนตรีไทย หรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลง

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารโน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ที่เป็นต้นฉบับและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์จากผู้เชี่ยวชาญ และแผนภูมิเพลง (Score) บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่เรียบเรียงเสียงประสาน

2.2 เอกสารระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้

2.3 ทำการรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

2.3.1 อาจารย์วิรัช อยู่ถาวร กรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของกรมราชเลขาการในพระองค์ พระบรมมหาราชวัง และศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล) ประจำปี พ.ศ. 2560

2.3.2 พันตำรวจโททิศา โพธิเวส อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจ ผู้เคยถวายงานดนตรีรับใช้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร มีความเชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์ ว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร เป็นบทเพลงที่ทรงคุณค่าทางดนตรี เป็นมรดกสำคัญของชาติที่ควรค่าแก่การยกย่องและควรแก่การศึกษาทั้งในด้านการประพันธ์และการเรียบเรียงเสียงประสาน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านการประพันธ์ทำนองและการกำหนดคอร์ดที่แตกต่างจากบทประพันธ์ดนตรีแจ๊สทั่วไป เมื่อมีผู้ที่นำบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเรียบเรียงเสียงประสานโดยขาดความเชี่ยวชาญ ขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งอาจทำให้เกิดการตีความที่ผิดเพี้ยนไปจากพระราชประสงค์ฯ ได้ ทั้งนี้ การขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตในการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเรียบเรียงเสียงประสานนั้น ปัจจุบันได้ใช้ระเบียบของสำนักราชเลขาธิการปี พ.ศ. 2559 ก่อนที่จะเปลี่ยนเป็นกรมราชเลขาการในพระองค์ โดยมีใจความสำคัญเกี่ยวกับการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปเผยแพร่ ดังที่ระบุในข้อ 3 ไว้ว่า

“ข้อ 3 ผู้ที่มีความประสงค์เชิญเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ ไม่ว่าจะมิวัตถุประสงค์เพื่อหาทำกำไรหรือไม่ก็ตาม จะต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน

3.1 ทำซ้ำหรือดัดแปลง เช่น บันทึกลงในซีดี ดีวีดี แปลเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เป็นภาษาอื่น จัดลำดับเรียบเรียงเสียงประสานใหม่

3.2 เผยแพร่ต่อสาธารณชน เช่น จำหน่ายซีดีหรือดีวีดีเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ขั้บร้องบรรเลงในงานคอนเสิร์ต เผยแพร่เพลงพระราชนิพนธ์ฯ ผ่านสื่อต่าง ๆ

3.3 ให้เข้าต้นฉบับหรือสำเนาโสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ และสิ่งบันทึกเสียง เช่น นำซีดีหรือดีวีดีเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ออกให้เช่า” (กฤษฎณ์ กาญจนบุญชู, 2559 : 1)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปทำซ้ำหรือดัดแปลงและเผยแพร่ในเชิงพาณิชย์หรือไม่ก็ตาม จะต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาการในพระองค์ก่อนทุกครั้ง โดยเฉพาะการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่มีสาระสำคัญในระเบียบที่ระบุตามข้อ 7.2 ว่าด้วยการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องไว้ว่า

“7.2 ส่งเรื่องให้คณะกรรมการพิจารณาเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ตรวจสอบความถูกต้องของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในด้านทำนองดนตรี (Melody) เนื้อร้อง (Lyric) เสียงประสานหรือคอร์ด การขับร้อง การแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน (Arranging)” (กฤษฎณ์ กาญจนกฤษ, 2559 : 3)

จากข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้องตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์นั้นจะให้ความสำคัญกับการรักษาความถูกต้องของทำนองหลักที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ซึ่งไม่สามารถดัดแปลงได้ สำหรับคำร้องนั้น ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้คำและการสะกดตามต้นฉบับที่ได้รับไว้กับทำนองอย่างเคร่งครัด ส่วนเสียงประสานหรือคอร์ดที่ได้ทรงกำหนดเป็นอักษรและตัวเลข (Chords Symbols) นั้น ให้คงไว้ตามต้นฉบับอย่างเคร่งครัด คณะกรรมการจะพิจารณาจากแผ่นเสียงที่แนบมาพร้อมกับแผนภูมิเพลง ดังที่ระบุข้อ 6.3 วงเล็บ 1 และ 2 มีใจความว่า

(1) ตัวอย่างสิ่งบันทึกเสียงหรือสื่อบันทึกเสียง เช่น แอบบันทิกเสียง แอบบันทิกซ์ ซีดี วีซีดี หรือดีวีดี จำนวน 2 ชุด

(2) โน้ตเพลงหรือแผนภูมิเพลง (Score) และ/หรือส่วนที่ได้แยกเสียงเครื่องดนตรี (Part) แล้ว (ถ้ามี)” (กฤษฎณ์ กาญจนกฤษ, 2559: 3)

ทั้งนี้คณะกรรมการจะทำการตรวจสอบการขับร้องที่ถูกต้องตามระดับเสียงของทำนองและการออกเสียงคำร้องให้ถูกต้องอย่างเคร่งครัด ส่วนโน้ตเพลงหรือแผนภูมิเพลงนั้นจะพิจารณาความถูกต้องของทำนองเพลงและคอร์ดที่ถูกต้องตามระเบียบดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ทั้งนี้ผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะต้องส่งข้อมูลให้กรมราชเลขาการในพระองค์ก่อนการนำไปเผยแพร่เป็นเวลา 30 วัน หากกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการได้ทันตามกรอบเวลา วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอว่าสามารถเชิญไปใช้ได้ แต่ต้องเรียบเรียงเสียงประสานอย่างถูกต้องโดยจะต้องไม่เปลี่ยนทำนองคอร์ดเนื้อร้อง และไม่ให้มีการบันทึกวิดีโอหรือเสียงแล้วนำไปเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ

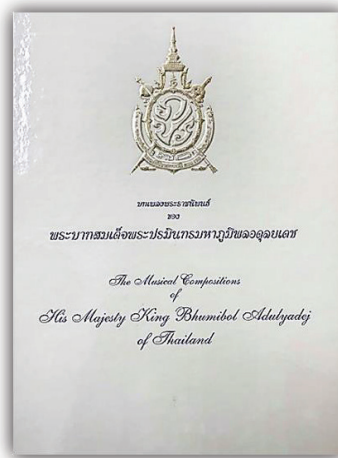
จากระเบียบของกรมราชเลขาการในพระองค์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นมีความสำคัญจำเป็นต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตผ่านกรมราชเลขาการในพระองค์ ซึ่งผู้มีความประสงค์เชิญเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ต้องดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดไว้ไม่ว่าเพื่อเผยแพร่ที่ก่อให้เกิดรายได้หรือไม่ก็ตาม ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตามกรอบเวลาที่กำหนด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของทำนอง คำร้อง และคอร์ด ที่จะนำไปเรียบเรียงเสียงประสานเผยแพร่ต่อไป

แนวทางการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้อง ตามระเบียบกรมราชเลขาการในพระองค์

เนื่องจากในปัจจุบันบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ได้มีการเผยแพร่ผ่านสื่อหลายช่องทาง อาทิ หนังสือ โน้ตเพลงเสียง วิดีโอ ตลอดจนสื่อออนไลน์ก็ตาม แม้จะก่อให้เกิดผลดีในการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในฐานะมรดกของชาติ และทำให้ประชาชนทราบถึงพระอัจฉริยภาพทางดนตรี ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นตามมานั้น คือ ได้มีการนำไปดัดแปลงแก้ไขบทเพลง

พระราชนิพนธ์ฯ ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ทำให้เกิดความสับสนต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ทำให้สาระทางดนตรีและอัตลักษณ์ของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ถูกสื่อออกมานั้นไม่เป็นไปตามพระราชประสงค์ และยังเป็นภาระมิบังควรอีกด้วย

จากปัญหาดังกล่าวทำให้กรมราชเลขาการในพระองค์ ได้กำหนดโน้ตเพลงที่ถูกต้องและได้รับการยอมรับจากกรมราชเลขาการในพระองค์ โดยใช้หนังสือรวมบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในรูปแบบเอกสารแสดงทำนองและคอร์ด (Lead sheet) มีชื่อหนังสือว่า “บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand” เผยแพร่โดยสำนักราชเลขาธิการ (เดิม)พระบรมมหาราชวัง ปีพ.ศ. 2559 เพื่อใช้ในการอ้างอิงความถูกต้องของโน้ตเพลงคอร์ด และคำร้องที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การเรียบเรียงเสียงประสานต่อไป ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงภาพปกหนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand ที่คณะกรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์ที่กรมราชเลขาการในพระองค์ยอมรับ
ที่มา กรมราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง (2559)

วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า “การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น มีวิธีการไม่แตกต่างจากเพลงแจ๊สทั่วไป เพียงแต่มีรายละเอียดที่ต้องคำนึงถึงดังต่อไปนี้”

1. ทำนองเพลง (Melody)

ทำนองเพลงนับว่าเป็นส่วนสำคัญของบทเพลงเนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังสามารถจดจำรายละเอียดของบทเพลงได้เป็นอันดับแรก เช่นเดียวกันกับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มีทำนองที่ไพเราะและโดดเด่น เป็นสิ่งที่ผู้เรียบเรียงเสียงประสานต้องคงไว้ให้ถูกต้องตรงตามโน้ตต้นฉบับ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จากการสัมภาษณ์วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) และพันตำรวจโททิวา โพธิเวส (2561 : สัมภาษณ์) เกี่ยวกับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับทำนองเพลง พบว่ามีระเบียบข้อบังคับที่ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.1 ระดับเสียง (Pitch) ในการเรียบเรียงเสียงประสานทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น ห้ามมิให้มีการเปลี่ยนแปลง ตัด หรือเพิ่มเติมระดับเสียงอื่นใดลงไปในการทำนองเพลงต้นฉบับทั้งสิ้น

1.2 จังหวะทำนอง (Melodic Rhythm) สามารถปรับเปลี่ยนความสั้น – ยาว (Duration) ของโน้ตได้ สามารถยืดขยายหรือย่อค่าตัวโน้ต (Augmentation and Diminution) ได้ กรณีที่ต้องการทำเป็นโน้ตขึ้นจังหวะ (Syncopation Note) สามารถทำได้แต่ต้องรักษาระดับเสียงเดิมและคงตำแหน่งคอร์ดไว้ตามต้นฉบับ

1.3 การปรับทำนองในลักษณะช่วงคู่แปด (Octave Transposition) สามารถทำได้ตามความเหมาะสม แต่ควรปรับทั้งประโยคเพลงหรือทั้งท่อนเพลง ส่วนการปรับช่วงคู่แปดของระดับเสียงโน้ตตัวใดตัวหนึ่งของทำนองหลักนั้นไม่สามารถกระทำได้

1.4 การปรับกุญแจเสียง (Transposition) สามารถทำได้เพื่อให้เหมาะสมกับช่วงเสียงของนักร้องและความสามารถของนักดนตรีหรือลักษณะของเครื่องดนตรี ทั้งนี้เมื่อทำการทดกุญแจเสียงแล้วคอร์ดทุกคอร์ดต้องปรับไปตามทำนองเพลงที่ได้ทำการปรับกุญแจเสียงด้วย

1.5 การเปลี่ยนกุญแจเสียง (Modulation) จากกุญแจเสียงหนึ่งไปยังกุญแจเสียงใหม่สามารถทำได้ โดยคอร์ดทุกคอร์ดต้องปรับตามทำนองที่เปลี่ยนกุญแจเสียง

1.6 การขับร้อง (Vocal) ทำนองเพลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ได้ทำการเรียบเรียงเสียงประสาน วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการขับร้องหรือบรรเลงทำนองเพลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ดีกว่าควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับโน้ตจร (Accidental note) หรือโน้ตโครมาติก โดยเฉพาะโน้ตที่เป็นลักษณะบลูส์ (Blues Note) เช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ชะตาชีวิต สำหรับการขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นสามารถเอื้อนโน้ตทำนองได้ หรืออาจใช้โน้ตเปียด (Acciaccatura) โดยการร้องโน้ตระดับเสียงอื่นที่ไม่ใช่โน้ตหลักแล้วเคลื่อนที่หาโน้ตหลักของทำนองเพลงที่ถูกต้องเช่น เพลงสายฝน เป็นต้น

นอกจากนี้วิรัช อยู่ถาวร (2561: สัมภาษณ์) ยังกล่าวว่าโดยส่วนมากผู้ขับร้องบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มักไม่ลงตามค่าจังหวะของโน้ต (Duration) ที่ถูกต้องเช่น เพลงสายฝน อีกทั้งต้องให้ความสำคัญในการขับร้องขึ้นคู่ที่ขับร้องยาก โดยเฉพาะโน้ตขึ้นคู่ที่เป็นโน้ตจร ที่ไม่ได้อยู่ในบันไดเสียง ตัวอย่างเช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ แว่ว หรือที่มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “Echo” ที่ทำนองมีการเคลื่อนที่กระโดดในขึ้นคู่ที่ขับร้องยาก ในขึ้นคู่ 7 ดิมินิช ซึ่งเสียงที่กระด้างไปสู่โน้ตจร แล้วหักเหกระโดดไปสู่โน้ตในบันไดเสียงที่ขึ้นคู่ 6 ไมเนอร์

2. จังหวะ (Time and Meter)

บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มีความหลากหลายในด้านจังหวะอย่างมาก ตามรูปแบบทางดนตรีทั้งมิติของจังหวะด้านอัตราจังหวะและกระสวนจังหวะ ซึ่งผู้เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ต้องคำนึงถึงมิติดังต่อไปนี้ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

2.1 เครื่องหมายกำหนดจังหวะ (Time Signature) ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถเปลี่ยนเครื่องหมายกำหนดจังหวะได้ แต่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปแบบทางดนตรี ประโยคเพลง ตัวอย่างเช่น บทเพลงรูปแบบมาร์ชซึ่งอยู่ในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ $\frac{2}{4}$ นำไปเรียบเรียงเป็นรูปแบบดนตรีวอลท์ (Waltz) ซึ่งอยู่ในเครื่องหมายกำหนดจังหวะ $\frac{3}{4}$ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาของความต่อเนื่องของประโยคเพลงและอยู่ในอัตราความเร็วที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 อัตราความช้า - เร็ว (Tempo) เรียบเรียงเสียงประสานสามารถกำหนดได้อิสระโดยพิจารณาตามความเหมาะสมจากรูปแบบทางดนตรี เช่น บทเพลงในรูปแบบวอลท์ซควรอยู่ในอัตราความช้า - เร็วที่ โน้ตตัวต่ำเท่ากับ 80 หรือบทเพลงรูปแบบมาร์ชก้าวเดินควรอยู่ในอัตราความช้า-เร็วที่ 112 และมาร์ชนั้นบรรเลงอาจจะเร็วกว่าเล็กน้อยตามความเหมาะสมเป็นต้น (ทิฆา โพธิเวส, 2561: สัมภาษณ์) นอกจากนี้การกำหนดอัตราความช้า-เร็วของบทเพลงต้องคำนึงถึงอารมณ์เนื้อหาและความหมายของเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ด้วย

3. คอร์ดและเสียงประสาน (Chords and Harmony)

3.1 คอร์ด (Chords) ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นไม่สามารถเปลี่ยนหรือตัดแปลงได้ต้องยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ไม่สามารถแก้ไขสัญลักษณ์คอร์ดใด ๆ ที่ปรากฏในโน้ตเพลงต้นฉบับ ไม่สามารถเคลื่อนย้ายเปลี่ยนตำแหน่งคอร์ดได้ เพราะจะทำให้เสียเอกลักษณ์ทางเสียงประสานของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ และเป็นการมิบังควร โดยวิรัช อยู่ถาวร (2561: สัมภาษณ์) ได้อธิบายว่า โดยทั่วไปการเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีอื่น ๆ ที่ไม่ใช่บทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น สามารถเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดได้ แต่สำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ถ้าหากนักเรียบเรียงเสียงประสานมีความเชี่ยวชาญทำการเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดแล้วทำให้เพลงมีความไพเราะนั้นก็สมารถยอมรับได้ แต่หากนักเรียบเรียงเสียงประสานขาดความรู้ความเข้าใจในการเรียบเรียงเสียงประสานเมื่อเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดแล้วทำให้ขาดความไพเราะจะทำให้เกิดความแตกต่างกันของมาตรฐานในการตัดสินใจของกรรมการที่ตรวจพิจารณา ดังนั้นจึงมีข้อสรุปไม่อนุญาตให้มีการเปลี่ยนหรือตัดแปลงคอร์ดในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งมีข้อพึงพิจารณาดังต่อไปนี้

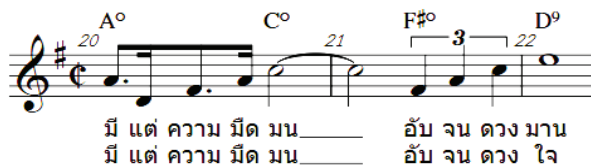
3.1.1 การพลิกกลับคอร์ด (Inversions of Chord) เพื่อให้แนวเบสดำเนินอย่างต่อเนื่องและกลมกลื่นนั้นสามารถใช้โน้ตสมาชิกอื่น ๆ ของคอร์ดได้ แต่ไม่ต้องระบุลงบนคอร์ดต้นฉบับ ภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงการใช้คอร์ดพลิกกลับในบทเพลงพระราชนิพนธ์ยามคำ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิรัช อยู่ถาวร
ทิฆา วิรัช อยู่ถาวร (ม.ป.ป.: 1)

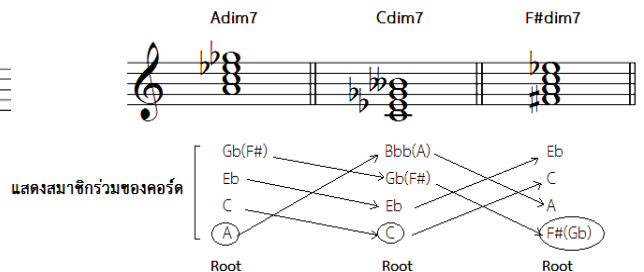
3.1.2 คอร์ดทบเจ็ดดิมินิชต์ (Diminished Seventh Chords) นอกจากนี้ วิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของคอร์ดทบเจ็ดดิมินิชต์ ที่ปรากฏในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ว่าควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากพบมากในบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ หลาย ๆ บทเพลงซึ่งนักเรียบเรียงเสียงประสานต้องทำความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ยามคำ ห้องเพลงที่ 21 - 22 ที่ทรงใช้คอร์ดดิมินิชต์ต่อเนื่อง

ได้แก่คอร์ด Adim Cdim และ F#dim ซึ่งเมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่าทั้ง 3 คอร์ดมีสมาชิกร่วมกันทั้งหมดแตกต่างกันแค่โน้ตในตำแหน่งพื้นฐาน (Root Position) เท่านั้น ดังที่แสดงในภาพประกอบ 3.1 และ 3.2

ภาพประกอบ 3.1

ภาพประกอบ 3.2

ภาพประกอบ 3 แสดงคอร์ดดิมีนิชต์แบบต่อเนื่อง 3 คอร์ดในบทเพลงพระราชนิพนธ์ยามค่ำที่มีชื่อคอร์ดต่างกัน แต่มีสมาชิกคอร์ดร่วมกัน

ที่มา วิรัช อยู่ถาวร (ม.ป.ป.: 1)

3.2 วิธีการประสานเสียงแนวทำนอง (Harmonizing) ใช้วิธีการเดียวกันกับหลักการประสานเสียงทำนอง และการเกลาคอร์ดทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการประสานเสียงแบบ 4 แนวขีด การดรอป และการประสานเสียงแบบคอนเสิร์ต (สมชาย รัชมี, 2536 : 125) ซึ่งผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถประสานเสียงและเติมโน้ตที่เป็นเทนชัน (Tension) ของคอร์ด เช่น 6 7 9 11 และ 13 ได้โดยอิสระและไม่ต้องระบุสัญลักษณ์คอร์ดเพิ่มลงไปบนโน้ต ยกตัวอย่างภาพที่ 4 แสดงการประสานเสียงตอนจบของทำนองเพลงพระราชนิพนธ์สายลม เรียบเรียงเสียงประสานโดยปราจีน ทรงเผ่า ห้องเพลงที่ 55 และ 56 โดยในห้องเพลงที่ 55 คอร์ด EbMaj7 ที่โน้ต 3 พยางค์ และห้องเพลงที่ 56 คอร์ด EbMaj7 เช่นเดียวกัน ได้ทำการประสานเสียงโดยใช้โน้ต F ซึ่งเป็นโน้ตเทนชันตัวที่ 9 ของคอร์ด EbMaj7 โดยไม่จำเป็นต้องระบุเลข 9 กำกับหลังคอร์ด EbMaj7 เหนือบรรทัดห้าเส้น

ภาพประกอบ 4 แสดงการประสานเสียงทำนองเทนชันของคอร์ด F7 ในบทเพลงพระราชนิพนธ์สายลม

ที่มา ปราจีน ทรงเผ่า (ม.ป.ป.: 8)

3.3 แคนท์เตอร์เมโลดีและการเขียนแนวพื้นหลัง (Counter melody and Background) ในการเรียบเรียงเสียงประสานนั้น แนวแคนท์เตอร์เมโลดีช่วยให้บทเพลงมีความโดดเด่นน่าสนใจมากขึ้น สำหรับการแต่งแนวแคนท์เตอร์ - เมโลดีกับแนวพื้นหลังนั้นผู้เรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ สามารถแต่งขึ้นเองอย่างอิสระสามารถเติมโน้ตที่เป็นแทนชั้นของคอร์ดเช่น 6 7 9 11 และ 13 ได้โดยอิงจากคอร์ดต้นฉบับของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ แล้วนำมาสร้างทำนองแคนท์เตอร์เมโลดีและแนวพื้นหลัง ยกตัวอย่างเช่น คอร์ด A7 สามารถแต่งทำนองแคนท์เตอร์เมโลดีด้วยโน้ตแทนชั้นของคอร์ดได้แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับโน้ตทำนองหลัก เป็นต้น ดังตัวอย่างภาพประกอบ 5 เป็นการแสดงตัวอย่างการแต่งแคนท์เตอร์เมโลดีเพลงพระราชนิพนธ์แก้วตาขวัญใจ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิจิตร จิตรังสรรค์ โดยห้องเพลงที่ 37 – 38 ที่ได้ใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ด Eb กับคอร์ด Bb7 ซึ่งปรากฏว่ามีการใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ด #9 และมีการใช้โน้ตนอกคอร์ด +5 และ 6 ของคอร์ด Eb ในห้องเพลงที่ 37 และโน้ต C ซึ่งเป็นโน้ตแทนชั้นตัวที่ 9 ของคอร์ด Bb7 ในห้องเพลงที่ 38 ซึ่งเป็นโน้ตสำคัญในการแต่งแคนท์เตอร์เมโลดี

The image shows a musical score for the song 'Kao Ta Wan Jai' (แก้วตาขวัญใจ). It features a voice line and four trumpet parts. The key signature is B-flat major (two flats). The time signature is 3/4. The voice line has lyrics: 'รอน อารมณ์ หวัง ชิม ชิด เขย ดวง ใจ'. The trumpet parts show various extensions and alterations: #9, +5, 6, and 9. The score is for measures 36 through 39.

ภาพประกอบ 5 แสดงการเขียนแคนท์เตอร์เมโลดีที่ใช้โน้ตแทนชั้นของคอร์ดที่แนวทริมเป็ต 1 ในบทเพลงพระราชนิพนธ์แก้วตาขวัญใจ เรียบเรียงเสียงประสานโดยวิจิตร จิตรังสรรค์ (ม.ป.ป.: 3)

4. รูปแบบดนตรี (Styles)

สำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ไม่ได้ทรงระบุรูปแบบทางดนตรีในบทเพลงอย่างเจาะจง จึงขึ้นอยู่กับผู้เรียบเรียงเสียงประสานจะนำไปเรียบเรียงในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามวิรัช อยู่ถาวร (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอแนะสิ่งที่ควรคำนึงในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางดนตรีสำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไว้ต่อไปนี้

4.1 เพลงที่ระบุรูปแบบทางดนตรีในชื่อเพลงอยู่แล้วหากนำไปเรียบเรียงเสียงประสานรูปแบบอื่น อาจทำให้ความหมายของบทเพลงเปลี่ยนไป จึงต้องดูความเหมาะสมของทำนอง อารมณ์ของบทเพลง และชื่อบทเพลง เช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์ Lay Kram Goes Dixies ควรเรียบเรียงเสียงประสานในรูปแบบดิกซีแลนด์แจ๊ส (Dixieland Jazz) เป็นต้น

4.2 ควรคำนึงถึงความหมายและอารมณ์ของบทเพลง เช่น บทเพลงพระราชนิพนธ์แสงเดือนที่มีความหมายซาบซึ้งของพระจันทร์ยามค่ำ จะนำไปเรียบเรียงในรูปแบบดนตรีละตินก็ไม่เหมาะสมหรือเพลงรูปแบบมาร์ชจะนำไปเรียบเรียงเสียงประสานดนตรีรูปแบบอื่นก็ไม่เหมาะสม (ทิชา โพธิเวส, 2561 : สัมภาษณ์)

5. โครงสร้างบทเพลง (Forms)

ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้นให้ยึดถือโครงสร้างของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ต้นฉบับไว้ โดยเรียบเรียงตามโครงสร้างที่ได้ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ หลังจากท่อนเพลงที่วังดนตรี (Band) บรรเลงเสร็จแล้ว หากต้องการวนซ้ำ (Dal Segno หรือ D.S.) ในท่อนใดท่อนหนึ่งสามารถทำได้แต่ต้องพิจารณาความเหมาะสมในการต่อเนื่องของคอร์ดและทำนอง (ทิชา โพธิเวส, 2561 : สัมภาษณ์) สำหรับท่อนนำเสนอ (Intro) ท่อนบรรเลงคั่น (Interlude) ท่อนวงดนตรีบรรเลง (Band) และท่อนจบ (Outro) นักเรียบเรียงเสียงประสานสามารถประพันธ์ทำนอง เรียบเรียงคอร์ดขึ้นใหม่ได้อย่างอิสระ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

6. การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน (Solo and Improvisation)

ในการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร

ในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น การแต่งทำนองสำหรับบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี และการอิมโพรไวเซชัน มีหลักการเดียวกันกับการแต่งท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่นและท่อนจบ คือสามารถแต่งทำนองใหม่ได้สร้างการดำเนินคอร์ดขึ้นใหม่ หรือสร้างการดำเนินคอร์ดใหม่โดยอิงจากต้นฉบับของบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ก็ได้ โดยผู้เรียบเรียงเสียงประสานสามารถแต่งทำนองใหม่ลงบนคอร์ดในท่อนบรรเลงเดี่ยวกับวงดนตรี หรือให้นักดนตรีทำการอิมโพรไวเซชันเพื่อแสดงความสามารถของนักดนตรีได้อย่างอิสระ (วิรัช อยู่ถาวร, 2561)

7. การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ โดยใช้เครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลง

ในการนำเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านร่วมบรรเลงในการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ นั้น วิรัช อยู่ถาวรและทิชา โพธิเวส (2561 : สัมภาษณ์) ได้เสนอว่าสามารถทำได้แต่ต้องระมัดระวังกับโน้ตโครมาติกในทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ฯ เนื่องจากเครื่องดนตรีไทยหรือเครื่องดนตรีพื้นบ้านหลายชนิดไม่สามารถบรรเลงโน้ตโครมาติกหรือไม่สามารถบรรเลงในท่วงทำนองที่มีชาร์ปแฟลทหลายตัวเหมือนเครื่องดนตรีตะวันตกและบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ มีโน้ตโครมาติกหลายตัวในบทเพลง ในกรณีที่ไม่สามารถบรรเลงโน้ตโครมาติกได้อย่างชัดเจนอาจจะใช้วิธีการให้เครื่องดนตรีดังกล่าวบรรเลงแนวที่ไม่ใช่ทำนองหลักในลักษณะแคนท์เตอร์เมโลดี้หรือแนวพื้นหลังและต้องปรับเทียบระดับเสียงของเครื่องดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน ให้ตรงกับระบบเสียงดนตรีตะวันตกอีกด้วยเพื่อให้ได้เสียงที่กลมกลืน

การเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ แม้ว่าจะมีกฎเกณฑ์บางข้อที่เคร่งครัด ก็เพื่อคงไว้ซึ่งต้นฉบับที่ถูกต้องและเพื่อรักษาเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านเนื้อหาทางดนตรีที่แสดงถึงพระอัจฉริยภาพทางดนตรีของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร แต่อย่างไรก็ตามก็ได้เปิดโอกาสให้นักเรียบเรียงเสียงประสานได้สร้างสรรค์แต่งเติมองค์ประกอบทางดนตรีอื่น ๆ ได้ตามจินตนาการของนักเรียบเรียงเสียงประสาน

บทสรุป

จากที่ได้นำเสนอในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับระเบียบกรมราชเลขาในการในพระองค์ เกี่ยวกับการเผยแพร่ และการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ไปใช้ และแนวทางสำหรับการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ที่ถูกต้องจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนั้น มีหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงคือ การนำไปเผยแพร่ต้องขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ผ่านกรมราชเลขาในการในพระองค์ทุกครั้งไม่น้อยกว่า 30 วันก่อนทำการเผยแพร่ สำหรับการเรียบเรียงเสียงประสาน คือต้องคงไว้ซึ่งทำนองเพลง คำร้อง และคอร์ดของผลงานต้นฉบับไว้อย่างเคร่งครัด โดยอิงจากหนังสือบทเพลงพระราชนิพนธ์ฯ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์ครั้งที่ 3 The Music Compositions His Majesty King Bhumibol Adulyadej of Thailand

สำหรับสิ่งที่สามารถสร้างสรรค์ตกแต่งหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม ได้แก่ จังหวะ รูปแบบดนตรี โครงสร้างบทเพลงท่อนนำเสนอ ท่อนบรรเลงคั่น ท่อนวงดนตรีบรรเลง การบรรเลงเดี่ยวและการอิมโพรไวเซชัน ท่อนจบ เคาท์เตอร์เมโลดีและการเขียนแนวพื้นหลัง นอกจากนี้ยังสามารถเรียบเรียงเสียงประสานให้เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีพื้นบ้านบรรเลงร่วมได้ แต่ต้องคำนึงถึงโน้ตเสียงโครมาติคบางตัวที่ต้องหลีกเลี่ยงและต้องปรับเทียบระดับเสียงให้ตรงกับระบบเสียงดนตรีตะวันตก

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ กาญจนบุญชร. (2559). ระเบียบสำนักพระราชเลขาธิการว่าด้วยการเชิญบทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้. กรุงเทพฯ: กรมราชเลขาธิการ พระบรมมหาราชวัง.
- ทีฆา โพธิเวส. อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์, (5 เมษายน 2560). สัมภาษณ์.
- _____. อดีตสารวัตรดุริยางค์ตำรวจและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียบเรียงเสียงประสานบทเพลงพระราชนิพนธ์, (5 มกราคม 2561). สัมภาษณ์.
- ปราจีน ทรงเผ่า. (ม.ป.ป.). เพลงพระราชนิพนธ์สายลม (Think of You). กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ภาธร ศรีกรานนท์. (2559). บทเพลงพระราชนิพนธ์ : การวิเคราะห์และสังเคราะห์ทางดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักส์.
- แมนรัตน์ ศรีกรานนท์. (2544). การเรียบเรียง-ศิลป์ในขอบเขตในการอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิจิตร จิตรังสรรค์. (ม.ป.ป.). เพลงพระราชนิพนธ์แก้วตาขวัญใจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- วิรัช อยู่ถาวร. (ม.ป.ป.). เพลงพระราชนิพนธ์ยามค่ำ. กรุงเทพฯ: สมาคมนักดนตรีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- _____. (25 มกราคม 2561). สัมภาษณ์. กรรมการตรวจสอบการเผยแพร่บทเพลงพระราชนิพนธ์และศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีสากล) ประจำปี พ.ศ. 2560.
- สมชาย รัชมี. (2536). คู่มือนักดนตรี การเรียบเรียงเสียงประสาน. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.

สำนักงานส่งเสริมเอกลักษณ์ของชาติ. (2544). *การอบรมเชิงปฏิบัติการเผยแพร่โน้ตเพลงพระราชนิพนธ์*

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักราชเลขาธิการในพระองค์ พระบรมมหาราชวัง. (2559). *บทเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ*

พระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช The Music Compositions His Majesty King Bhumibol

Adulyadej of Thailand (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักราชเลขาธิการในพระองค์

พระบรมมหาราชวัง.